

Správa o finančnej stabilite

November 2019

Odbor dohľadu na makroúrovni

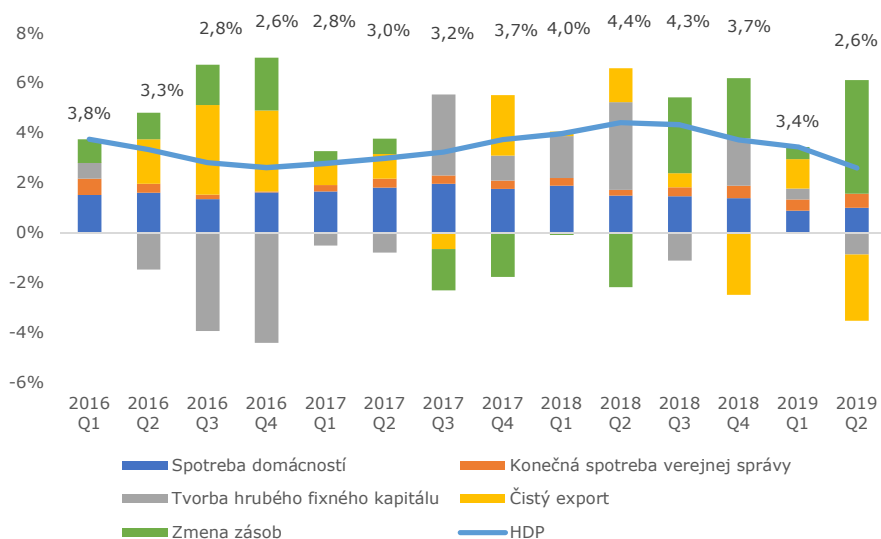

22. novembra 2019

Riziká vyplývajúce z vývoja globálnej ekonomiky

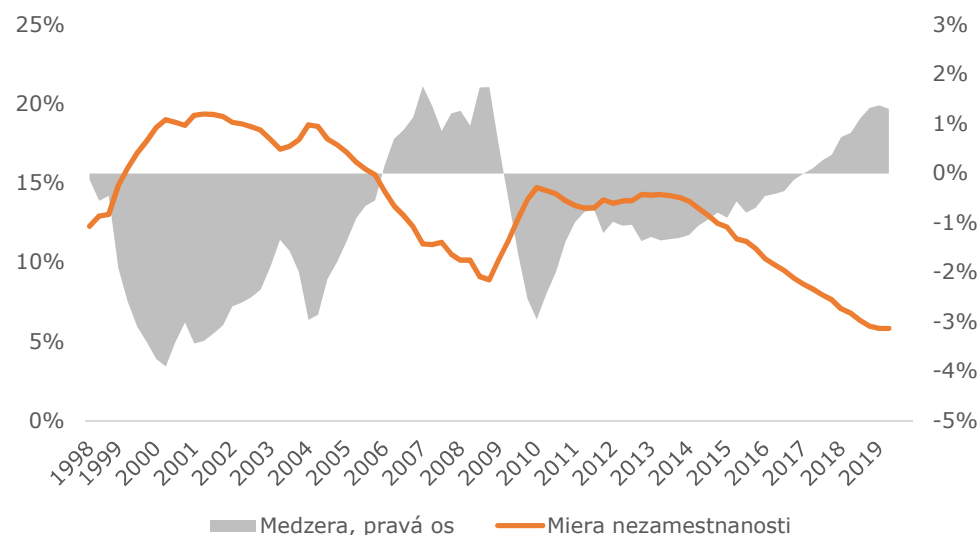
- Spomalenie globálnej ekonomiky pokračovalo aj v roku 2019
- Menovo-politické rozhodnutie ECB okrem pozitívnych dopadov vytvára aj riziká pre finančnú stabilitu
- Ekonomický cyklus na Slovensku sa začal postupne otáčať

Domáca ekonomika za vrcholom svojho rastu

Zdroj: ŠÚ SR a NBS

Miera prehrievania pracovného trhu ostáva výrazná

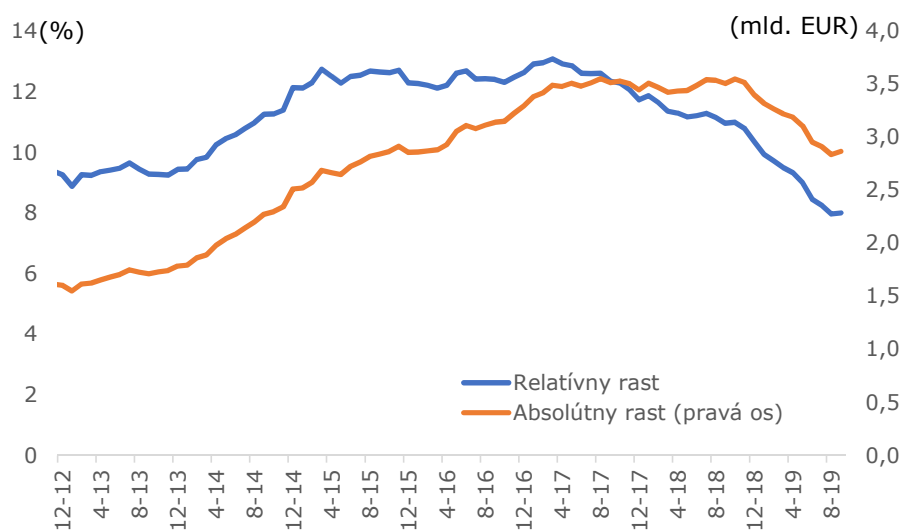

Zdroj: ŠÚ SR a NBS

Nadmerný rast úverov domácnostiam

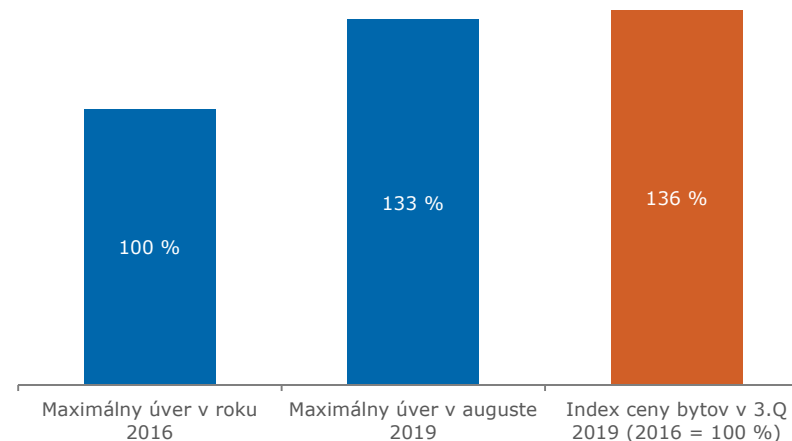
- Koniec roka 2018 a prvý polrok 2019 – výrazné spomaľovanie tempa rastu úverov domácnostiam
- Celkové tempo rastu úverov domácnostiam je naďalej nadmerné
- Faktory na strane ponuky a dopytu stále silné – pokles sadzieb a rast príjmov vplývali na zvýšenie dostupnosti úverov

Medziročný rast úverov domácnostiam

Zdroj: NBS

Maximálny objem úveru na bývanie vs. index cien bytov

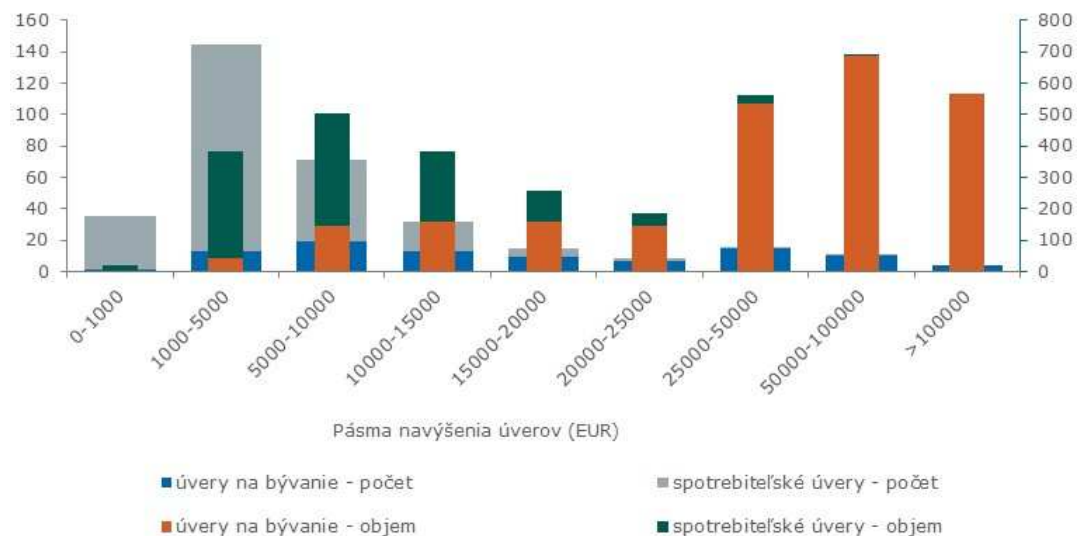

Zdroj: NBS, index 2016 = 100 %

Významný vplyv refinancovania

- V priemere tvorí navýšenie približne 40 % poskytnutého refinančného úveru
- Refinancovanie má viacero podôb
- Klienti pri výraznom navýšení môžu strácať rezervu, ktorá im vznikla rastom príjmov, cien nehnuteľností a poklesom sadzieb

Počet a objem navýšení úverov pri refinancovaní

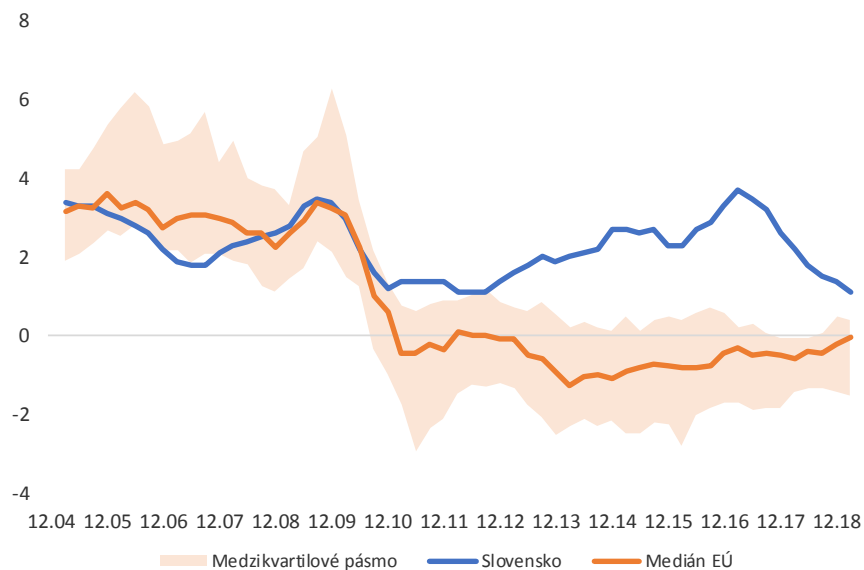

Zdroj: NBS

Rast zadlženosti domácností

- Rast zadlženosti sa spomaľuje, naďalej je však medzi najrýchlejšími v EÚ
- Rast zadlženosti aktuálne môže znamenať hlbší pokles spotreby domácností v zlých časoch
- Rizikom je aj nízka miera úspor slovenských domácností
- Rastúci podiel zadlžených domácností vo viacerých vekových kategóriách

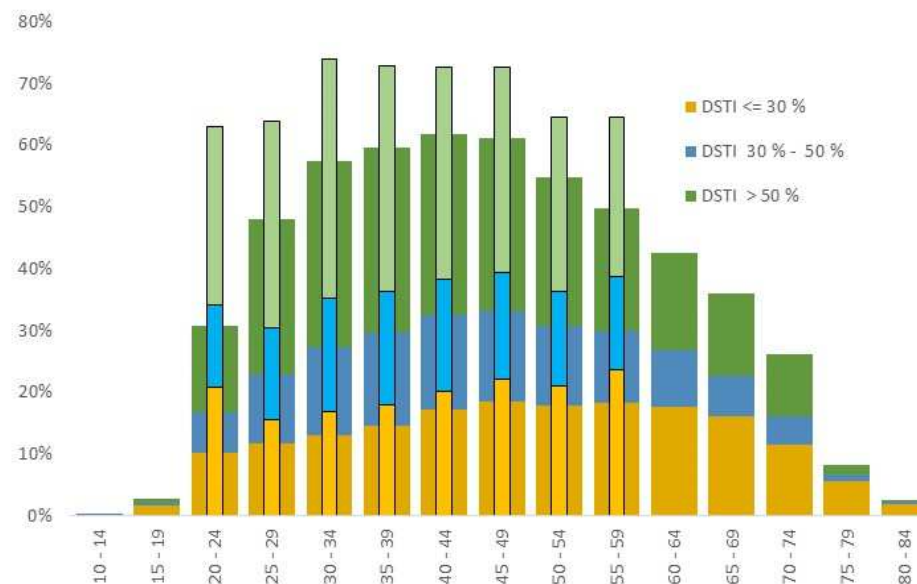
Rast zadlženosti domácností (p. b.)

Zdroj: Eurostat

Národná banka Slovenska | Správa o finančnej stabilite

Podiel jednotlivcov s úverom na počte pracujúcich alebo na celkovej populácii

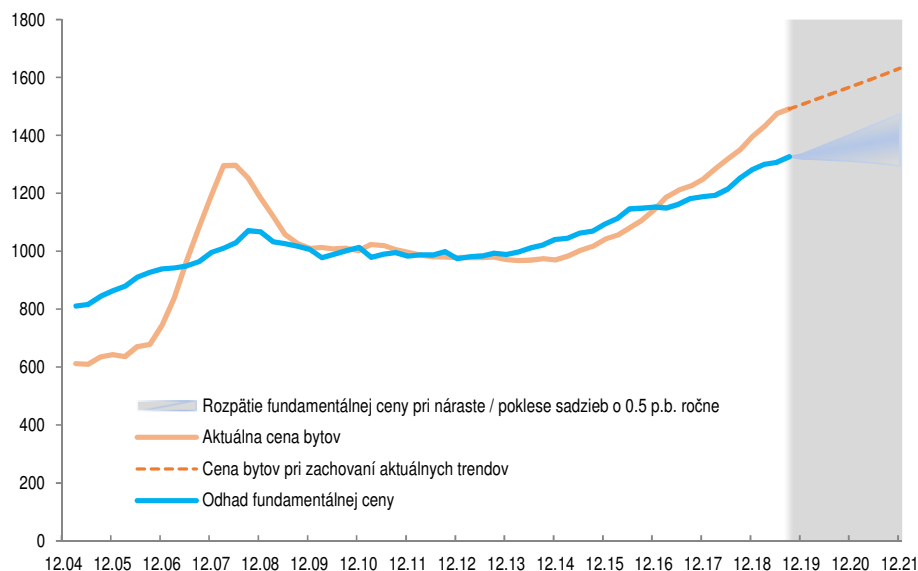

Zdroj: NBS

Rast cien nehnuteľností pokračoval

- Medziročný rast sa pohyboval v roku 2019 blízko úrovne 10 %
- Od roku 2015 je rast priemerných cien bytov rýchlejší ako rast priemernej mzdy, rozdiel v raste nedokázal kompenzovať ani pokles sadzieb
- Priemerné ceny bytov počas roka 2019 pokračovali v odklone od teoretickej fundamentálnej ceny

Aktuálna vs. teoretická fundamentálna cena bytov

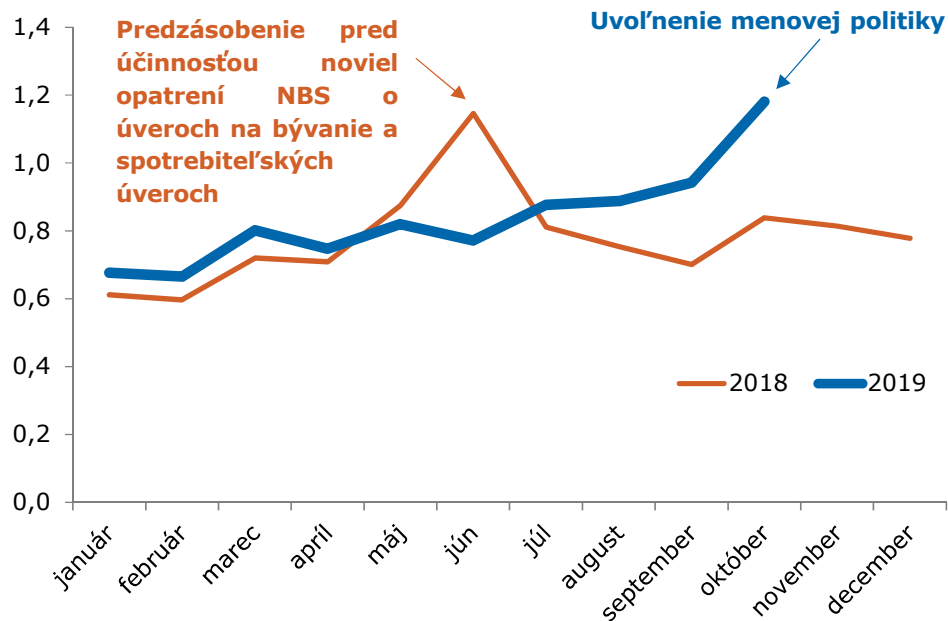

Zdroj: CMN, NBS a ŠÚ SR

Výrazný rast nových úverov v posledných mesiacoch

- Od júla 2019 možno pozorovať silnejúce prorastové tendencie
- Priemerné úrokové sadzby na úvery na bývanie poklesli za júl a október z 1,5 % na 1,2 %
- Ponukové úrokové sadzby klesli na 0,6 %

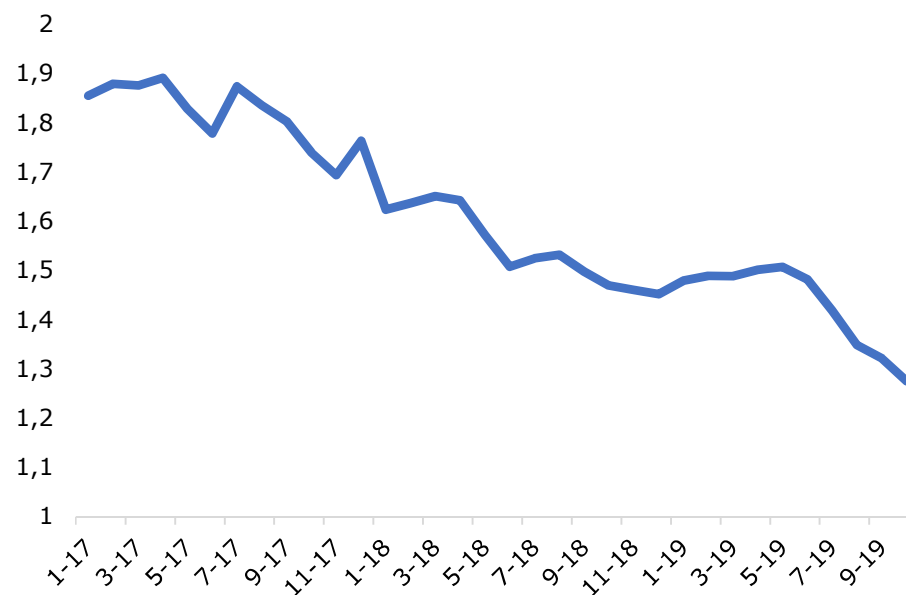
Objem nových úverov ďalej rástol

Zdroj: NBS

Národná banka Slovenska | Správa o finančnej stabilite

Úrokové sadzby od júla opäť klesajú

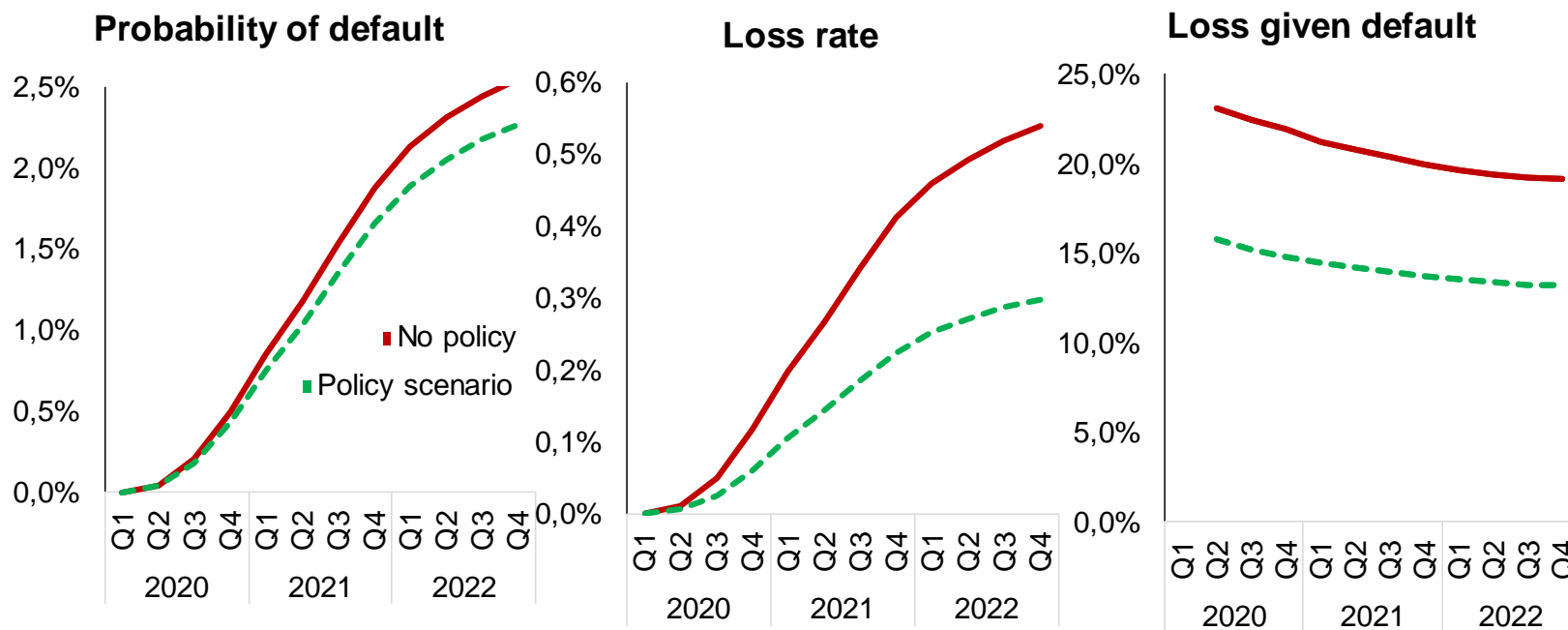

Zdroj: NBS

Vplyv doterajších opatrení NBS najmä na stratovosť ...

- Doterajšie opatrenia NBS prispeli najmä k zmierneniu strát z nových úverov v prípade zhoršenia ekonomických podmienok
- Pravdepodobnosť zlyhania nových úverov pri simulovanom stresovom scenári zostáva na zvýšenej úrovni
- Z hľadiska finančnej stability je potrebné zmierniť dopad krízy aj na klientov, nielen na straty bánk

Vývoj simulovaných PD, miery strát a LGD v stresovom scenári

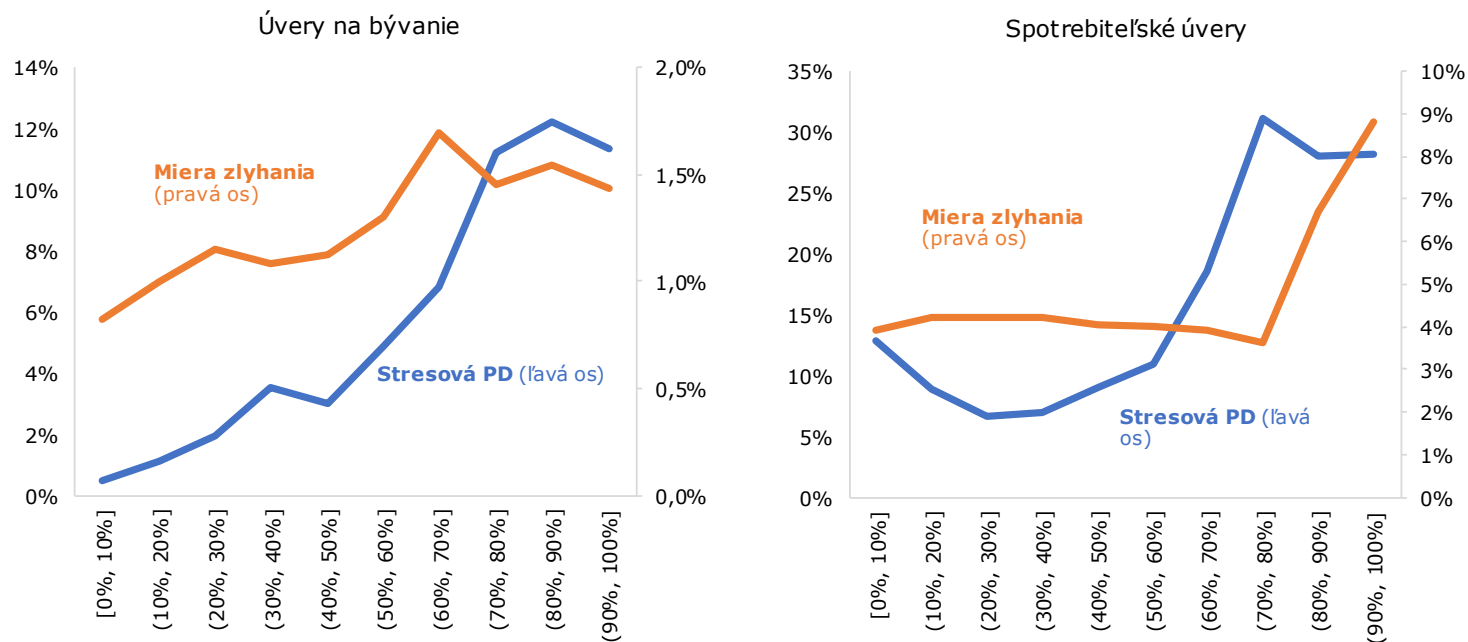

Zdroj: NBS

Vyššie úrovne DSTI sú spojené s vyšším rizikom...

- Simulovaná pravdepodobnosť zlyhania je pomerne vysoká pri úrovni DSTI 80 % (súčasný limit na DSTI)
- Nižšie úrovne PD (stresové alebo normálne) sú do úrovne DSTI 50 % - 60 %

Pravdepodobnosť zlyhania vs. DSTI

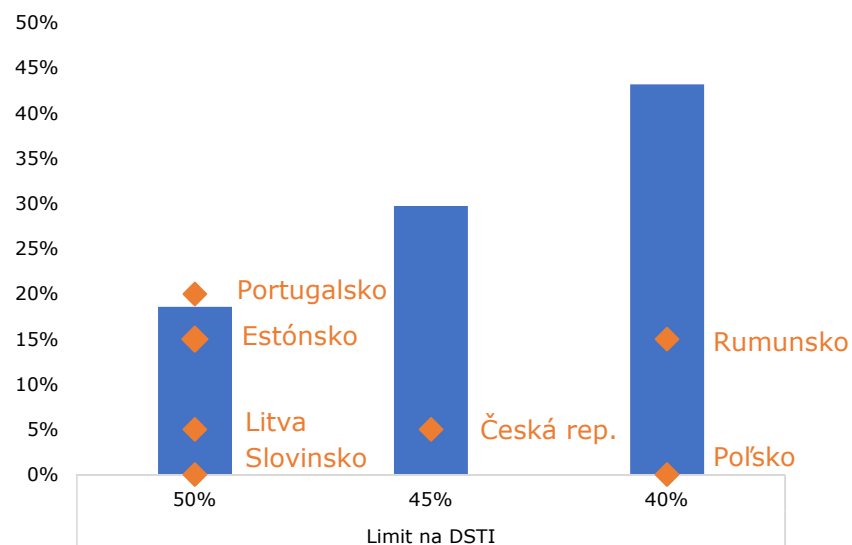
Zdroj: NBS

...pričom limit pre DSTI je pomerne voľný

- Hlavným faktorom rizikovosti úverov v prípade krízy je nízka finančná rezerva z príjmu
- Pri vyšších hodnotách DSTI výrazne rastie podiel domácností s nižším a stredne vysokým príjmom
- Limit pre DSTI je na Slovensku v porovnaní so zahraničnými limitmi pomerne voľný
- Bankový sektor vykazuje najvyššie priemerné DSTI v rámci eurozóny

Krajina	DSTI			Úrokový šok
	Hlavný limit	Výnimka (% nových úverov)	Dodatočný limit	
Slovensko	80 %*			
Cyprus	80 %*		65 % pre FX úvery	
Slovinsko	50 %		67 % pre vyšší príjem	
Portugalsko	50 %	20 % do DSTI 60 % 5 % bez limitu**		
Litva	50 %	5 % do DSTI 60 %		áno, 5 %
Estónsko	50 %	15 % (spoločne pre všetky ukazovatele)		áno, 6 %
Česká rep.	45 %	5 %**		
Poľsko	40 %		50 % pre vyšší príjem	
Rumunsko	40 %	15 %**	45 % pre prvokupujúcich 20 % pre FX úvery	
Rakúsko	30 % až 40 %			
Maďarsko	25 %		30 % pre vyšší príjem voľnejšie limity pre dlhšie fixácie (do 60 %)	
Holandsko	10,5 % až 29,5 % (podľa príjmu a úr. sadzby)			áno, 5 %
Írsko				
Spojené kráľovstvo				
Nórsko				

Podiel novej produkcie v SK bankách, ktorý by presahoval limity na DSTI a jeho porovnanie s výnimkami stanovenými v jednotlivých krajinách (%)

Zdroj: NBS

Zmena limitu DSTI

- Na dosiahnutie zníženia pravdepodobnosti zlyhania v čase stresu aj pre rizikovejších klientov sa navrhuje sprísnenie limitu pre DSTI
- Limit na DSTI: **60 %**
- Výnimka: 5 % pre mladých klientov do veku 35 rokov (maximálny limit na DSTI 70 %)

PRECHODNÉ USTANOVENIA		
	Limit na DSTI	Výnimka z limitu na DSTI ako podiel na objeme úverov poskytnutých v danom štvrtroku
Účinnosť od 1. 1. 2020	60 %	15 % (všetci klienti)
Účinnosť od 1. 4. 2020	60 %	5 % (pre mladých do 35 rokov)

Zdroj: NBS

Dopady navrhovaných opatrení

- Pokles rizikovosti nových úverov v čase stresu
- Pokles tempa rastu úverov

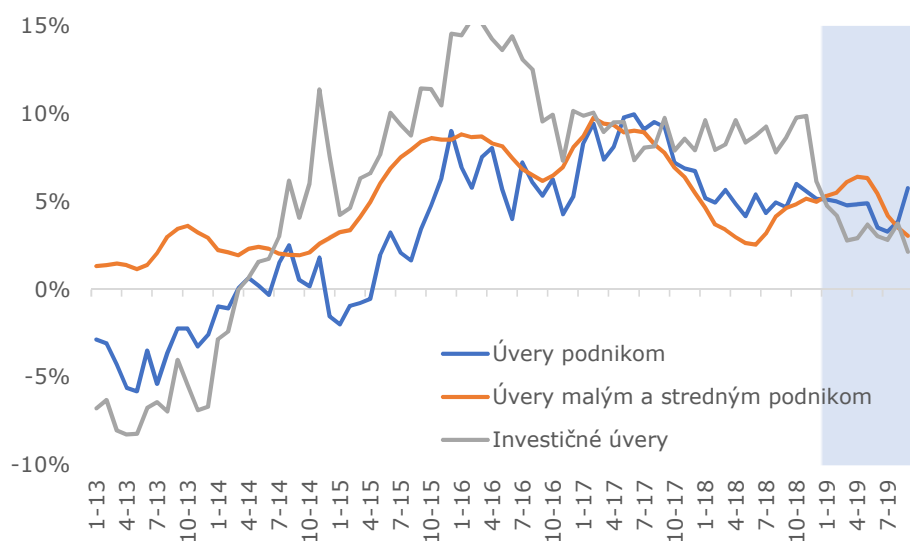
DOPADY NAVRHOVANÝCH OPATRENÍ			
		60% DSTI, výnimka 5 % pre klientov do 35 rokov (max. do 70 %)	
		Rozpätie	
Úvery na bývanie	Pokles rizikovosti (NPL v p. b.)	-0,7	-0,6
	Pokles tempa rastu (v p. b.)	-1,2	-1,1
	Pokles nových úverov (v %)	-6,1	-5,7
Spotrebiteľské úvery	Pokles rizikovosti (NPL v p. b.)	-2,3	-2,2
	Pokles tempa rastu (v p. b.)	-2,5	-2,3
	Pokles nových úverov (v %)	-9,2	-8,4

Zdroj: NBS

Spomalenie rastu podnikových úverov

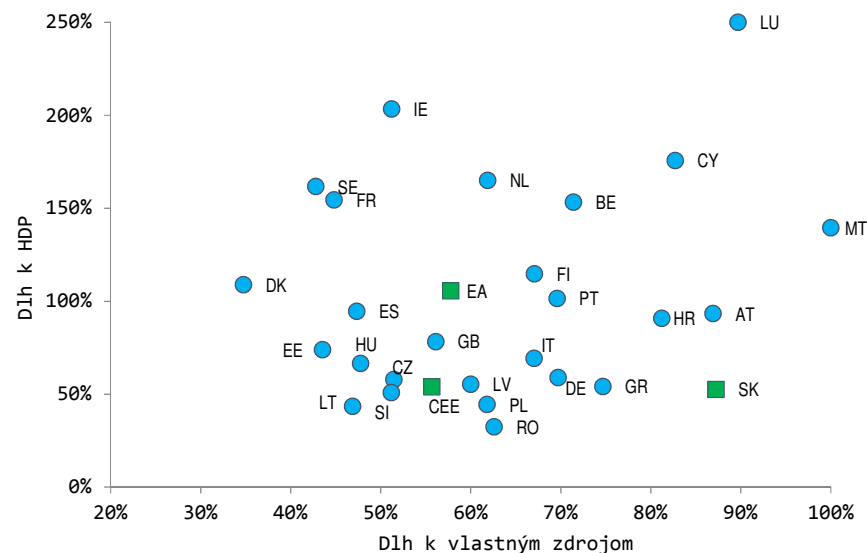
- Ochladenie ekonomiky sa premietlo do prepadu zahraničného obchodu a tržieb v roku 2019
- Postupný pokles medziročného rastu podnikových úverov
 - Skokový nárast v septembri iba vo vybraných bankách a vo forme krátkodobých úverov v priemysle
- Zadlženosť domácich podnikov klesla v pomere k HDP aj vlastným zdrojom, pomer k vlastným zdrojom však ostáva vysoký

Medziročný rast podnikových úverov

Zdroj: NBS

Zadlženosť podnikového sektora

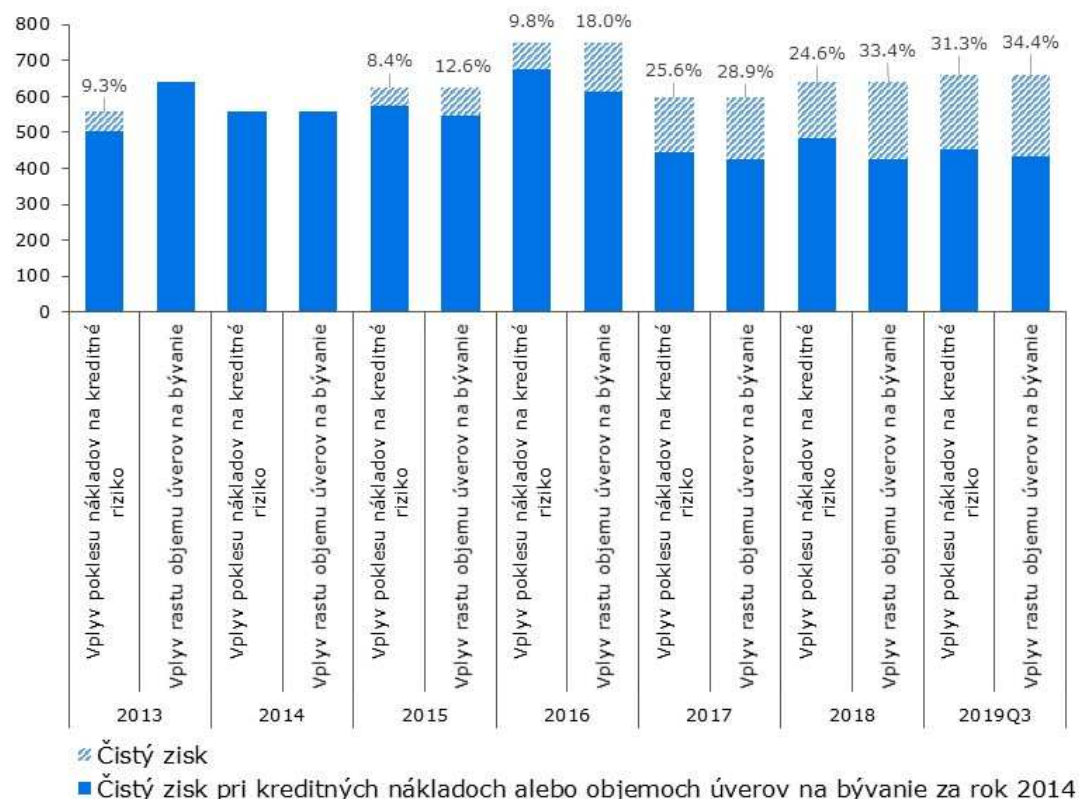

Zdroj: ŠÚ SR a NBS

Nízke úrokové sadzby a udržateľnosť obchodných modelov

- Na základe posledného menovopolitického rozhodnutia ECB sa očakáva scenár „lower for longer“
- Úrokové sadzby pod úrovňou fundamentov
- Pokles marží; ziskovosť bánk je udržiavaná najmä poklesom kreditných nákladov a rastom úverov
 - Vysoká citlivosť ziskovosti bánk na negatívny vývoj
- Ďalší pokles úrokových sadzieb na úvery na bývanie otvára otázku o výnosovosti retailového portfólia

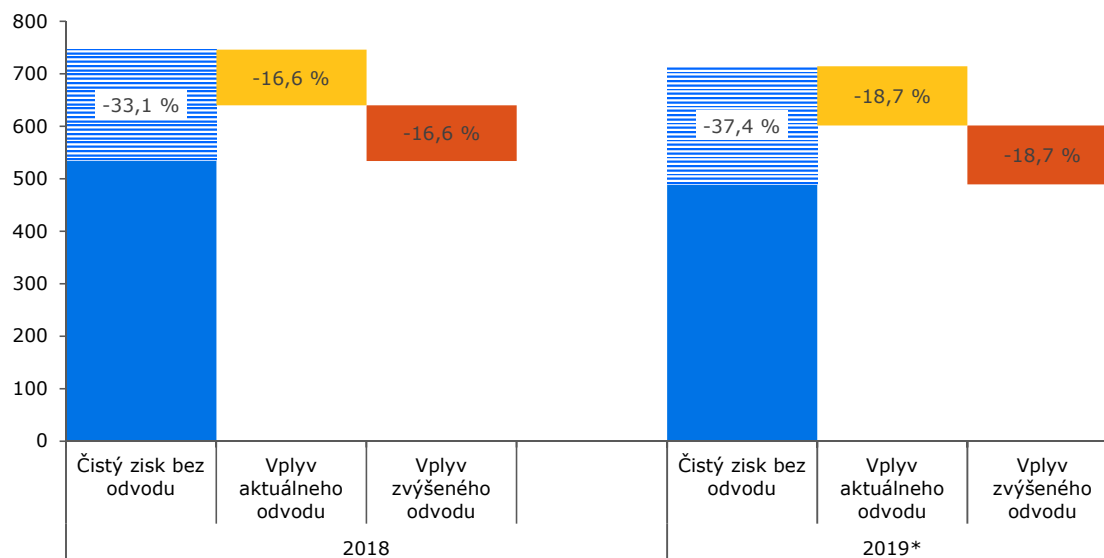
Úrokové sadzby ostávajú pod svojou fundamentálnou hodnotou (%)

Zvýšenie bankového odvodu

- Zvýšený bankový odvod výrazne zníži zisk bankového sektora
- Nižší zisk znamená zhoršenú schopnosť bánk pripraviť sa na krízové obdobie, ohrozuje finančnú stabilitu a následne aj reálnu ekonomiku
- Vzhľadom na výšku odvodu významne klesne atraktivita bánk v očiach zahraničných investorov
- Dlhodobo vysoká úroveň bankového odvodu môže mať negatívne dopady aj na klientov bánk

Významný vplyv bankového odvodu na zisk (mil. EUR)

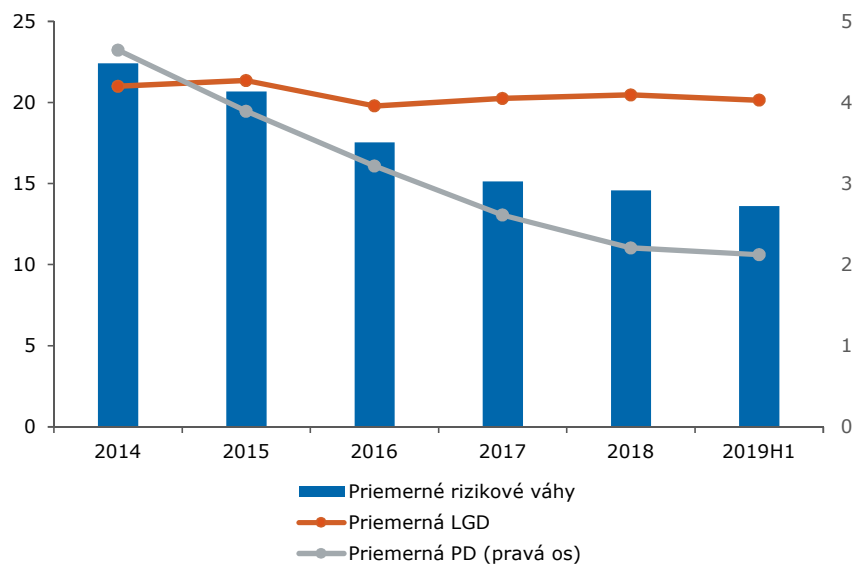
Zdroj: NBS

Poznámka: *Za rok 2019 sa uvádzajú odhady na základe údajov k septembru 2019.

Klesajúce rizikové váhy pre retail v IRB bankách

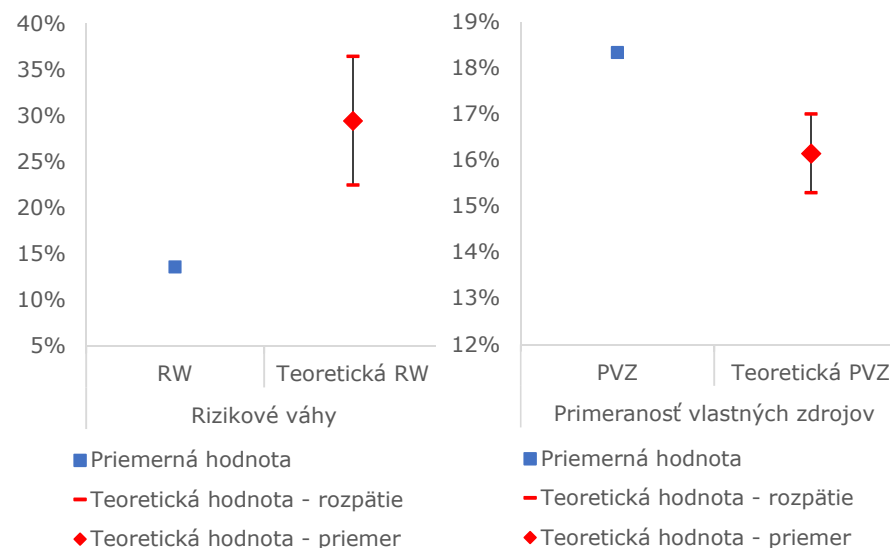
- Rizikové váhy na portfólio úverov na bývanie v bankách s IRB prístupom klesajú pod vplyvom nízkych alebo klesajúcich mier zlyhania
- Pokles rizikových váh predstavuje riziko najmä z dôvodu neúplného cyklu úverov na bývanie
- V prípade plného úverového cyklu by mohli byť rizikové váhy výrazne vyššie
- Pokles rizikových váh vplýva aj na primeranosť vlastných zdrojov

Vývoj rizikových váh (%)

Zdroj: NBS

Možný vplyv plného úverového cyklu na RW a PVZ

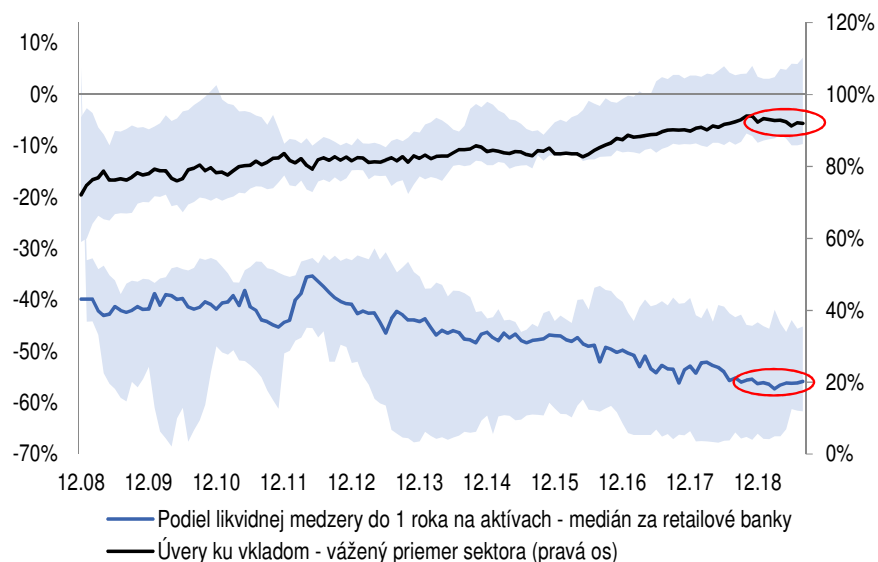

Zdroj: NBS

Systemové riziko likvidity zostalo na zvýšenej úrovni

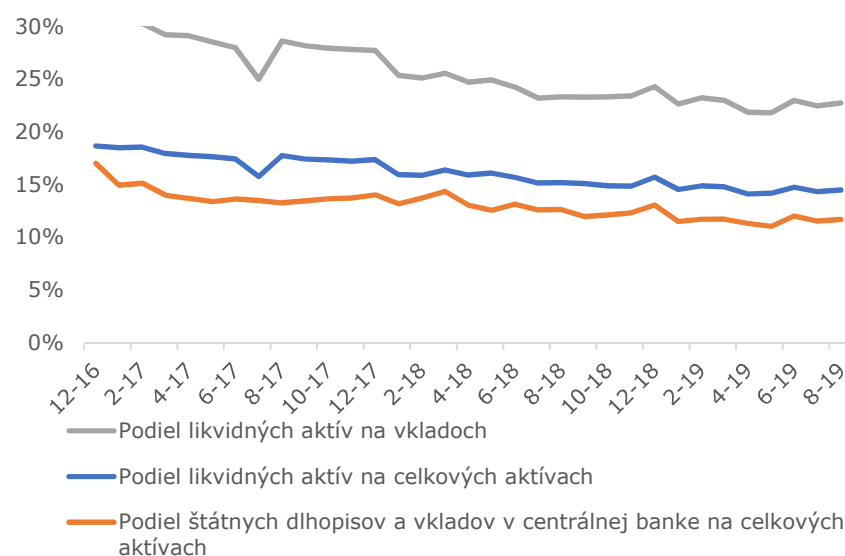
- Stabilizácia finančného cyklu v roku 2019 zmenšila tlak na ďalšiu kumuláciu systémového rizika likvidity
- Počas roka 2019 sa zlepšila štruktúra financovania bánk v dôsledku zrýchlenia rastu vkladov a emisií krytých dlhopisov
- Zmiernenie negatívnych trendov aj pri poklese likvidného vankúša

Stabilizácia rizika likvidity

Zdroj: NBS

Vývoj likvidného vankúša

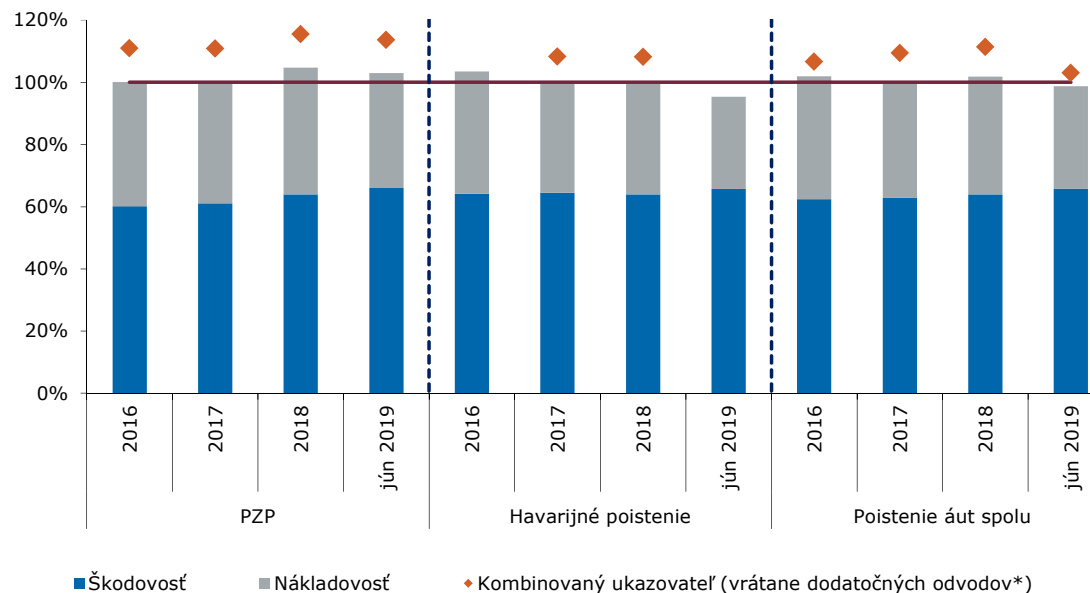

Zdroj: CMN, NBS a ŠÚ SR

Sektor poisťovní čelí dlhodobým rizikám

- Náklady na tvorbu rezerv v životnom poistení výraznejšie vzrástli
 - V pretrvávajúcom prostredí nízkych úrokových sadzieb musia poisťovne vytvárať technické rezervy nad úroveň výnosov z aktív a prijatého poistného
- Očakávané zisky tvoria stále významnú časť kapitálu poisťovní
- Poistenie motorových vozidiel vykazuje straty

Škodovosť, nákladovosť a kombinovaný ukazovateľ v poistení áut

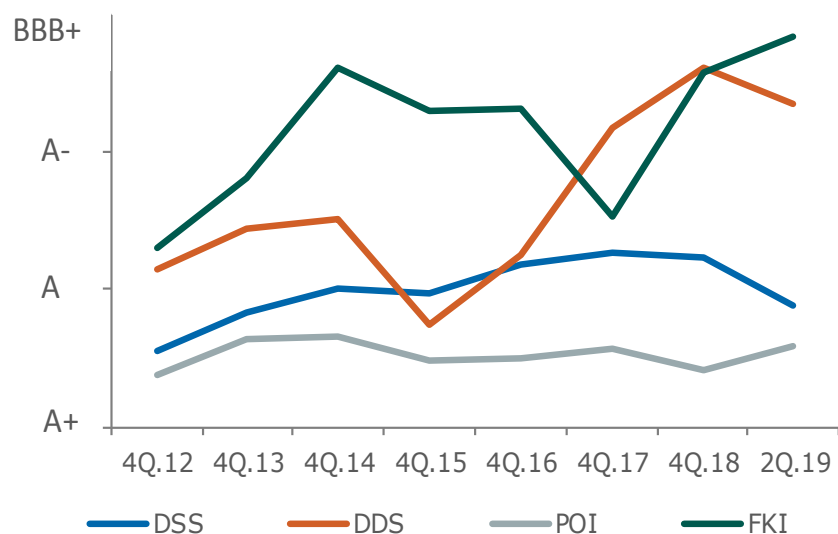

Zdroj: NBS
 Poznámka: *Dodatočné odvody predstavujú odvod časti poistného Ministerstvu vnútra SR (PZP), príspevok Slovenskej kancelárii poisťovateľov (PZP) a odvod časti poistného z neživotného poistenia (havarijné poistenie, len v roku 2018). PZP – povinné zmluvné poistenie.

Znižovanie kreditnej kvality aktív vo fondoch

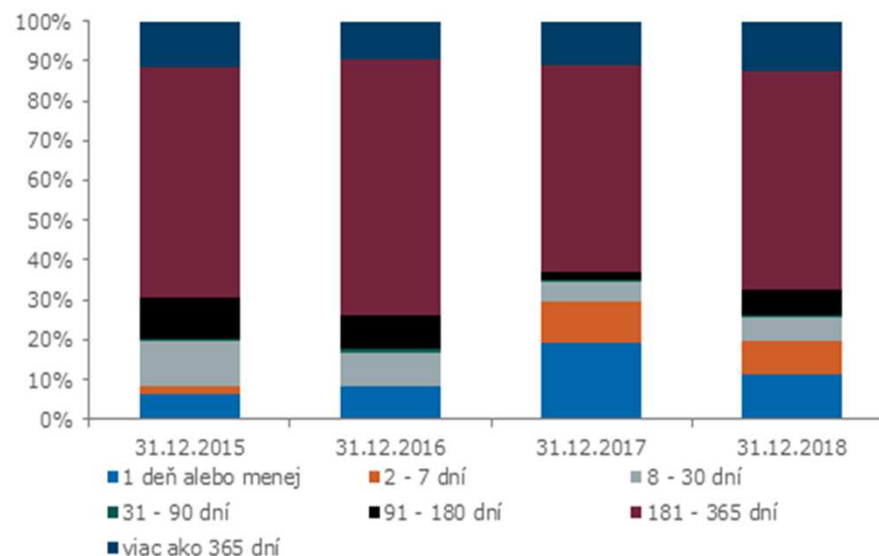
- Subjekty spravujúce klientske aktíva postupne zvyšovali vo svojich fondoch podiel akcií a predlžovali duráciu dlhopisového portfólia
- Udržanie výnosnosti za cenu nižšej kreditnej kvality dlhopisov
- Investori zvyšujú svoje investície aj do fondov s menej likvidnými aktívami (najmä realitné fondy), ktoré nie je ľahké v krátkom čase speňažiť v prípade vyšších redemcií

Priemerná úroveň kreditného ratingu dlhopisov

Zdroj: NBS

Profil likvidity portfólia realitných fondov

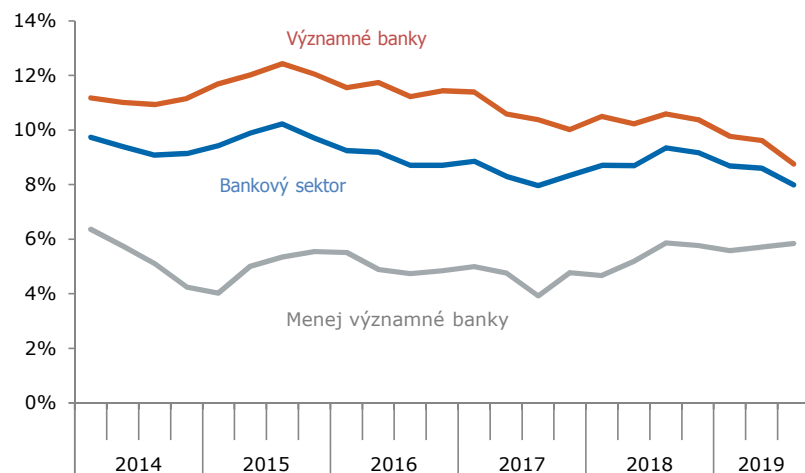

Zdroj: NBS

Ziskovosť bankového sektora

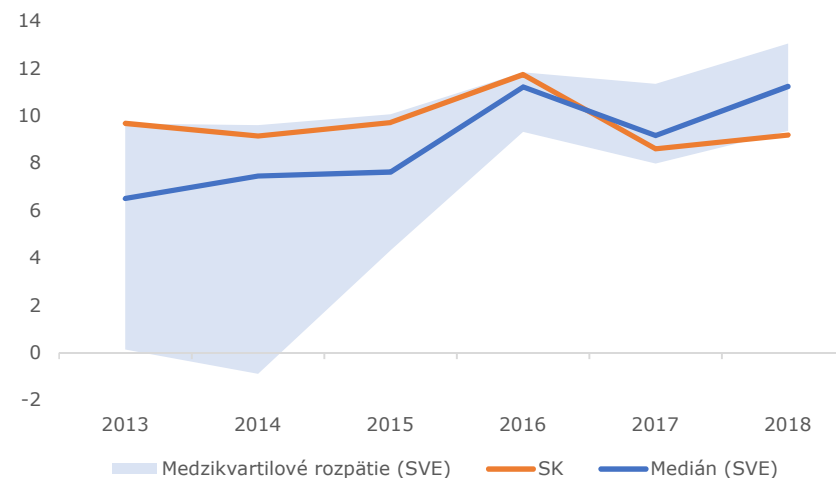
- Čistý zisk bánk medziročne poklesol o 5 % k septembru 2019, ROE na úrovni 8 %
- V porovnaní s krajinami zo strednej a východnej časti EÚ je ziskovosť pomerne nízka
- Hlavným faktorom poklesu bolo zníženie čistých príjmov z retailového sektora
- Pozitívny vplyv mal nárast čistých príjmov z podnikového sektora, zníženie nákladov na kreditné riziko a príjmy z prijatých dividend
- Zavedenie tieringu bude mať pozitívny dopad na väčšinu domácich bánk, aj keď iba mierny

Výnosnosť kapitálu - ROE

Zdroj: NBS

Pozícia slovenských bánk v rámci strednej a východnej časti EÚ – ROE (%)

Zdroj: CMN, NBS a ŠÚ SR

Ziskovosť ostatných sektorov finančného trhu

Poistovne

- Čistý zisk poisťovní k júnu 2019 medziročne znova poklesol o 21 %
- ROE sa znížil z 15,6 % na 11,4 %
- Zisk poklesol najmä kvôli životnému poisteniu, kde sa zvýšili náklady na tvorbu rezerv aj náklady na provízie
- Zisk v neživotnom poistení vzrástol

Sektory spravujúce aktíva

- Zisk DSS, DDS aj KI sa medziročne zvýšil
- Hlavným faktorom bol nárast príjmov z odplát a provízií, najmä zo zhodnotenia majetku

Solventnosť a finančná páka

Banky

- Solventnosť bánk sa v priebehu prvého polroka 2019 mierne zvýšila
- Posilnenie kapitálovej vybavenosti je pozitívne najmä kvôli pretrvávajúcej kumulácii cyklických rizík
- Požiadavka na CET1 kapitál tak v skupine 4 najväčších bánk vzrástla v období september 2016 – september 2019 iba o 0,5 p. b.

Poistovne

- Priemerná hodnota ukazovateľa solventnosti poisťovní sa v prvom polroku 2019 zvýšila zo 187 % na 205 %
- Podiel očakávaných ziskov z budúceho poistného (EPIFP) na vlastných zdrojoch sa znížil na 50 %

Makroprudenciálna politika

- Miera proticyklického kapitálového vankúša sa zvyšuje od 1. augusta 2020 na 2 %
- Hlavným dôvodom je pokračujúca kumulácia cyklických systémových rizík v bankách
- NBS aj v roku 2019 identifikovala lokálne systémovo významné banky, zoznam bánk ani úroveň kapitálových vankúšov sa oproti roku 2018 nezmenili
- Zmena ukazovateľa DSTI od 1.1.2020

Zhrnutie

- Prehlbujúce sa riziká v externom prostredí; menové stimuly zmiernili riziká ekonomického rastu, ale zároveň zvýraznili riziká pre finančnú stabilitu
- Prostredie nízkych úrokových sadzieb môže zvýrazniť viaceré riziká
 - Prudký pokles úrokových sadzieb pri úveroch na bývanie s opätovným nárastom objemu nových úverov
 - Stúpla dynamika cien nehnuteľností
 - Pokles marží zvyšuje citlivosť ziskovosti bánk
- Ziskovosť bánk pod tlakom; klesá atraktivita domácich bánk v medzinárodnom kontexte
- V súčasnom prostredí zohráva dôležitú úlohu kapitál
 - Klesajúce rizikové váhy môžu nadhodnocovať kapitálovú primeranosť
- Rastúcu zadlženosť domácností je potrebné riešiť na viacerých úrovniach
 - NBS zasahuje len do tej miery, aby uchránila finančnú stabilitu
- Zvýšený bankový odvod môže mať dlhodobé štrukturálne dopady na bankový sektor

Ďakujem za pozornosť